

Gerçek Zenginlik ve Fakirlik

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi hakka hamdihî nahmedühü bi-cemîi mehâmidihî lehü'l-hamdü kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih ve's-salâtü ve's-selâmü âlâ seyyidinâ ve senedinâ ve tâci ruûsinâ ve tabîbi kulûbinâ ve üsvetine'l-haseneti Muhammedini'l-Mustafâ ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selamı, rahmeti, ihsanı, ikramı, dünyada âhirette üzerinize olsun. Rabbimiz iki cihanın saadetine cümlemizi erdirsin. Sevdiklerinizle beraber rahmetine mazhar eyleyip cennetiyle cemaliyle müşerref buyursun.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet, o gül bahçesinden bir buket sunmak üzere kürsüye çıktık. Efendimiz'in

hadîs-i şerîflerini okuyup sizlere mânâ-ı şerîflerini nakledeceğiz.

لَا فَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ، وَلَا غِنَى أَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ، وَلَا
عِبَادَةَ كَالْتَّفَكُّرِ

*Lâ fakra eşeddü mine'l-cehli ve lâ ğınâ a'vedü mine'l-akli ve lâ ibâdete ke't-tefek-kürî."*¹

“Cahillikten daha fena, daha şiddetli bir fakirlik yoktur. Akıldan daha faydalı bir zenginlik de yoktur. Düşünmek gibi de kıymetli; o kadar, o derecede yüksek bir ibadet de yoktur.”

Birinci hadîs-i şerîf Hz. Ali *radiyallahu anh ve kerremallahu veche* Efendimiz hazretlerinden rivayet edilmiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bu rivayette buyuruyorlar ki;

La fakra eşeddü mine'l-cehli ve lâ ğınâ a'vedü mine'l-akli ve la ibâdete ke't-tefek-kür.

¹ Kudâ'î, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 39, r. 838; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 120, r. 44135.

Efendimiz bu hadîs-i şerîflerinde; üç küçük cümlede, üç büyük mânayı bizlere talim buyurdular:

Lâ fakra eşeddü mine'l-cehli. “Cahil oluştan, bilgisizlikten, daha büyük daha musibetli daha fena bir fakirlik olamaz. Daha şiddetli bir fakirlik olamaz.”

Fakr “ihtiyaç” demektir. *Fakir* demek “muhtaç insan” demektir. Mala ihtiyacı var, paraya ihtiyacı var, çeşitli ihtiyaçları var, bunları karşılayacak gelirleri yok; onun için o insana “fakir” diyoruz. Ayrıca bir bakıma hepimiz fakiriz, hepimiz fukarayız.

Lâ fakra eşeddü mine'l-cehli.

Eşed kelimesi mânasında olduğu için; “Bu mensup olacak cahillikten daha fena, daha şiddetli bir fakirlik yoktur.” *Ve lâ ğinâ a'vede mine'l-aklı.* “Akıldan daha faydalı bir zenginlik de yoktur.” *Ve lâ ibâdete ke't-tefekkür.* “Düşünmek gibi de kıymetli; o kadar, o derecede yüksek bir ibadet de yoktur.”

Birincisi, cahilliği, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz; “şiddetli bir fakirlik” olarak tasvir ediyor.

İnsanın malı olmayabilir; ne yapalım, sabreder. Ekmeği buluyorsa ekmeği tuza banar yer, zeytinle yer veyahut bazı büyüklerimiz ekmeğin yanık yerlerini, yanık olmayan yerlerine katık yaparlarmış, öyle yerlermiş.

“Kimsenin hakkı geçmesin.” diye tarlayı kendisi sürermiş, kendisi biçermiş, kendisi harmanını yaparmış, kendisi el değirmeninde öğütürmüş, kendisi yoğurur ekmek yaparmış.

“Helal lokma yemiş olayım.” diye kendisi yaparmış.

Çünkü haram lokma, insanı felakete sürüklüyor. Haram lokma insanın boğazından geçip midesine gitti mi onun dünyada âhirette zararı oluyor. Mü'min için haram lokmayı temizlemek ancak cehennem ateşinde yanmakla mümkün oluyor.

Mü'min haram lokma yemişse -Allah korusun- o cehennemde yanacak, yanacak, yanacak, yanacak; o haram öyle temizlenecek.

Onun için büyüklerimiz tasavvuf büyüklerimiz, din büyüklerimiz, âlimlerimiz -e tabi biliyorsunuz bizim mezhebimize, itikadımıza

göre sahabe-i kirâm bütün müslümanların hepsinden üstün bir tabaka.

Sahabe-i kirâmın en üstünü de *Hulafâ-i Râşidîn*; onlarında en faziletlisi Ebû Bekir Sıddîk. Biliyorsunuz nasıl kendisine şüpheli yemek gelince bir lokma almış, sonra;

“Bu nereden geldi?” diye sormuş.

Geliş yerinin sıhhatli olmadığını anlayınca zorla çıkarmış ve demiş ki;

“Haramla biten, teşekkür eden vücuda cehennem ateşi yakışır.”

Bir müşrik dininden gelmiş veyahut *mesir* denilen kumar oyunundan ayrılmış bir et olduğu için yememiş; yediği lokmayı da kusarak çıkarmış ki vücudunda ondan bir fayda gelmiş olmasın. Çünkü “Haramla vücutta bir hücre meydana gelse onun mutlaka cehennemde yanması lazım gelir.”

Ebû Bekir Sıddîk Efendimiz; ümmetin en faziletlisidir. Bu haram lokmaya bulaşmamak arzusu oradan başlıyor.

Salih büyüklerimizden, evliyâullah efendilerimizden, pîrlerimizden, şeyhlerimizden

itibaren de bizlere doğru takvâ yolu geliyor ve helal lokma yemek en önemli bir şey oluyor.

Binâenaleyh Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in zamanında birisi dileyeniyormuş da Efendimiz demiş ki;

“Ddilenme! Elindeki şu eşyanı sat, git bir ip al.”

Almış, gelmiş.

“Tamam, bu iple git dağlardan odun topla, getir sat. Bir ip odunu şu kadara sat, paranı kazan.”

Çalıştırmış; dilenmesi, başkasının sırtından, başkasına avuç açarak bir şey kazanmasını istememiş.

Hız. Ali Efendimiz'i biliyorsunuz, bu hadisi rivayet edenlerden. Onun hayatında da var. Mekke-i Mükerrreme'den Medine-i Münevvere'ye hicret ettikleri zaman bu hâli yaşamışlar.

İnsanın yeni bir şehirde iş düzeni kurması kolay değil; onların da büyük sermayeleri yok. Zaten şimdiki gibi altınlar, gümüşler hanımların kollarında bilezikler, boyunlarda beşi bir yerdeler yok. İnsan sıkıştığı zaman hanımına

rica ediyor. “Aman şunu ver de sermaye yapayım.” diyebiliyor.

Hız. Ali Efendimiz bir hurma almak karşılığında bir kova bir şey çekermiş; ondan sonra bir avuç hurma kazanmış. Medine'ye geldiği zaman Peygamber Efendimiz'e bir avuç hurma götürmüş, ona ikram etmiş; o da yemiş, kendisi de yemiş. Allah vücuduna sıhhat âfiyet versin; insan alınının teriyle nasıl olsa bir ekmeğin parası kazanır. Tabii oralarda biraz daha zor; bizde kolay. Bizde dağlardan otları toplasak bile yine karnımızı doyururuz.

Bayburt'tan bir amcamız vardı; -Allah rahmet eylesin, cennetlik eylesin, makamını yüksek eylesin- Ruslar geldiği zaman oradan hicret etmişler, otuz üç kişi aile olarak Bayburt'tan çıkmışlar Ankara'ya geldikleri zaman üç tanesi kalmış. Otuz tanesi yollarda o mahrumiyetlerde şehit olmuş, ölmüş. Mahrumiyetten hastalanmış, açlıktan ölmüş; her birisi bir yere gömülmüş.

“Hocam, otların her çeşidini bilirim. O acı otları yiye yiye şu ağzımın kenarları yara ol-

muştur. İnsanların kırıp da sütü çıktığı için zehirli sandığı otları yemiştir; onlar zehirli değildir.” diye kendisi anlatırdı.

İnsan netice itibariyle ot yer, çalışır; bir kova şey çeker, bir tane hurma alır, bir şey kazanır, tamam. Ama alının teriyle kazanmak daha iyi.

Yine büyüklerimizden, sanıyorum Hz. Ali Efendimiz’in menâkıbı hep gözümün önüne, hafızama geliyor bugün. Halifeyken önüne *faluzeç* denilen, “pelte” denilen yani bir tatlı getirmişler, koymuşlar.

Demiş ki; -tatlıya hitaben söylüyor- “Rengin güzel, kokun da hoş, galiba lezzetin de iyi ama nefsimi sana alıştırmak istemiyorum.”

“Alın, bunu götürün.” demiş, kendi kuru ekmeğini yemiş.

Helal lokma yemeye dikkat etmişler, harama hiç aldırmamışlar. Allah; dileyen insana da, buna gayret eden insana da, işte bir kolaylık verir, hırsı olmazsa geçinir.

İnsanın yiyeceğinin az olması, parasının az olması fakirlik değil.

Asıl fakirlik nedir?

Cahilliktir ve alimlik, bilginlik çok kıymetli bir husus.

Büyüklerimiz diyor ki;

“Vallahi köle iken ilim sayesinde efendiler kürsüsüne oturmuş nice kimseleri gördüm, hayatımda. Köle idiler, hizmet ediyorlardı, hürriyetleri de yoktu, esirdiler, ama ilim irfan öğrendiler. Âyet, hadis öğrendiler, dinde fakih oldular, her birisi büyük âlimlerden birisi oldu, kürsülere çıktı, ders öğretti ve efendilerden daha öne geçtiler, daha yüksek mevkilere çıktılar.

a. İlimden Maksat

Muhterem kardeşlerimiz!

Demek ki bizim asıl dikkat etmemiz gereken, dinimizi öğrenmektir, Kur’ân-ı Kerîm’i öğrenmektir. Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesiyle, *sîreti seniyyesi* ile tanımaktır. öğrenmektir ve onun yolunda yürümektir. Asıl önemli olan budur. Ve asıl fakirlik insanın dini konularda bilgisinin olmamasıdır. Asıl muhtaç, asıl fakir, asıl acınacak insan onlardır.

Allah bizi *cehl* ilim fakiri etmesin. İlim bakımından, ilim yönünden fakir etmesin. Olmayabiliriz, diploma şart değil, diploma önemli değil, bir insan diplomasız da alim olabilir.

Ben Gerede’de hatırlıyorum; bir zât-ı muhterem manifaturacıydı ama Gerede’nin en fakih insanlarından biriydi. Olabilir; insanın illa diploma almış, bir okulu bitirmiş olma şartı yoktur, bir insan kendi kendisini yetiştirebilir.

Yine Çanakkale’den hemşerimizi bilirim ki halen sağdır Allah âfiyet versin, kendisi mühendisti ama otuz günden kısa zamanda Kur’an’ı ezberlemişti. Teknik üniversiteyi bitirmeden evvel *Sihat-i Sitte*’yi okumuştı ve “yüz bin hadîs-i şerîf ezberimde” diye söylerdi.

Evet, insan ilâhiyat tahsili yapmamıştır ama gayret etti mi, heves etti mi, arzu etti mi, Allah’tan istedi mi Allah verir. İlim en kıymetli şeydir ve cahillik de büyük fakirliktir.

Onun için hepimizin elinde bu imkân vardır. Hiçbiriniz diyemezsiniz, hiçbirimiz diyemeyiz ki “Ben esnafım, ben manifaturacıyım,

ben demirciyim, ben kuyumcuyum, ben dövizciyim, ben şuyum, buyum. Bürom var, memurum.”

Çünkü dünya kadar da vaktimiz vardır, el-hamdülillah.

İstesek, metotlu bir şekilde okusak, muntazam bir şekilde günde iki saat, iki saat çalışarak neler yapabiliriz. İbn-i Sînâ, en büyük eserlerini böyle yazmış.

Bir insan, günde iki saat muntazam çalıştı mı -ömrünün bereketi vardır, günlerin sayısı az değildir, bir yılda 365 gün vardır- bayağı bir alim olur. Bizim ilme sevgi duymamız, ilme gayret etmemiz, ilme koşmamız lazım geliyor.

Hele bu yaşlarda olursa...

Burada çok kardeşlerimi genç olarak görüyorum; belki lise talebesi, belki üniversite talebesi. Bu yaşlardan başlanırsa çok daha iyi olur. Her gün bir takvim sayfasını ezberlese bile senenin sonunda 365 sayfayı bilen bir alim oluruz. O sayfanın içinde kaç tane hadis vardı, kaç tane âyet vardır.

O bakımdan bu fakirliklerin en kötüsü olan cahillikten kurtulalım. Tabi siz belki zaten kurtulmuş insansınız. Az çok belki diplomanız vardır, okumuşsunuzdur, belki ilahiyatçısınız, belki medreselerde okudunuz.

Fakat umumi olarak, Türkiye'nin ahali-sine nazar ettiğimiz zaman çok cahillikler görüyoruz. Özellikle bu hadîs-i şerîf Hz. Ali Efendimiz'den rivayet edilmiş ya, oradan hatırıma geliverdi. "Alevîyim." diyen kardeşlerimizin, Alevî olan kardeşlerimizin dini konuda bilgilerini mutlaka Hz. Ali Efendimiz'i okuyarak, Kur'ân-ı Kerîm okuyarak düzeltmeleri lazım.

Televizyonlarda görüyoruz, gazetelerde okuyoruz, bilgilerinin dinle Kur'an'la, imanla, Hz. Ali le, Cafer-i Sadık Efendimiz'le, Hacı Bektâş-i Velî ile ilgisi yoktur. Kendilerini düzeltsinler.

Neye göre düzeltsinler?

Sevdikleri Hz. Ali'nin hadîs-i şerîflerini okusunlar, Cafer-i Sâdık Efendimiz'in fıkhnı okusunlar, Hacı Bektâş-ı Veli'yi okusunlar, görecekler ve düzelmeleri mümkün olacak.

Öyle sözler söyleniyor ki öyle laflar duyuyoruz ki onları söyleyince insan dinden çıkar; cahillikten dolayı insanoğlu günde kırk defa dine giriyor, kırk defa dinden çıkıyor. Sabahleyin mü'min olarak sabahlıyor da akşama kâfir olabiliyor.

Bu, kıyamet alametlerinden birisidir. Âhir zamanda ümmet o hâle gelecek ki mü'min olarak sabahlayacak, akşama kâfir olacak. Mü'min olarak akşamlayacak, sabaha kâfir olarak çıkacak.

Neden?

Fitne çok, fesat çok, söz çok, münakaşa çok. Bir gazete okur, bir dergi okur, bir abuk sabuk insanın televizyonda duyduğu saçma sapan bir prensibini, sözünü dinler, bozulabilir.

Onun için aman cahillikten kendimizi, çoluk çocuğumuzu, köyümüzü, kentimizi kurtaralım.

Ben şahsen “Kendi memleketimize, köyümüze, kentimize hepimizin bir şeyler götürmesi boynumuza borçtur.” diye düşünüyorum. Çünkü oradaki insanların çoğu akrabamızdır,

yakınımızdır. Oralara yazın münasip zamanlarda, tatillerde bir şeyler götürebiliriz.

Bizim üniversiteli genç kardeşlerimize; “Yazınızı bir deniz kenarında, bir eğlence yerinde değil bir köyde İslâm’ı anlatarak, oranın çocuklarına Kur’an’ı öğreterek, imanı öğreterek geçirin, göreyim sizi.” diyordum. Çoğu da öyle yapıyorlardı.

Evet, hadîs-i şerîfe tekrar dönelim.

Peygamber Efendimiz ne buyuruyor?

La fakre eşeddü mine’l-cehl. “Cahillikten daha şiddetli fakirlik olmaz.”

En büyük fakirlik, cahilliktir; bir.

İkincisi:

Lâ ğınâ a’vede mine’l-aklı. “Akıldan daha faydalı bir zenginlik de olmaz.”

Evet, bir insan akılıysa dağdan gelir, köyden gelir, maydanoz satmaktan başlar. Sonra da bakarsınız, başarı kazanır, hayatta yükselir, yüksek bir mevkiye çıkar. Türkiye’imizde çevremizde böyle insanları çok görebilirsiniz,

duyarsınız. Tabi bunları tebrik ediyoruz. Hiçbir şey yokken Allah'ın verdiği akıllı basîretini kullanarak o mevkilere çıkabiliyorlar.

Demek ki akıl, bir zenginliktir. Çünkü netice itibariyle insanı iyi noktalara götürebiliyor. Tabi akıl Allah vergisi olduğu için bir şey diyemiyoruz. Ancak “Akıllı olan insanlar, Allah'a çok şükretsiner, hamd u senâ etsiner.” diyebiliriz.

“Yâ Rabbi! Çok şükür ki bana akıl nimetini verdin, beni akıl nimetinden mahrum etmedin, dîvâne eylemedin, şeydâ eylemedin, mecnun eylemedin. Akılsız, fikirsiz, dengesiz eylemedin.” diye ne kadar hamd u senâlar etsek azdır.

Allah'ın verdiği nimetler sonsuz; üzerimizde en kıymetlisi de akıl.

Evet, birisini sevdiğimiz zaman veyahut yanlış bir şey yaptığı zaman “Allah akıl fikir versin.” diyoruz güzel bir dua oluyor. Akıl fikir verirse tabi her şey düzelecek.

b. Tefekkür Kadar Kıymetli Bir İbadet Yoktur

Ve lâ ibâdete ke't-tefekkür. “Tefekkür kadar kıymetli, sevaplı ibadet olmaz.”

İslâm'ın yüceliğine, dinimizin kıymetliliğine bakın!

Namaz bir ibadettir. Tamam, camilerde toplanıyoruz, Ramazanlarda aşka geliyoruz; yatsı namazıyla beraber teravihleri kılıyoruz. Gündüzleri oruç tutuyoruz.

Aşk ile şevk ile Lebbeyk çeke çeke hacca gidiyoruz, meşakatlere katlanıyoruz. Orada taşların üstünde yatıyoruz, taşları yastık ediyoruz. Mina'da, Müzdelife'de Arafat'ta, sıcağa mahrumiyetlere katlanıyoruz. İbadet.

Müslümanlar bütün bu ibadetleri sevap kazanmak için yapıyor. Sevap kazanmak için yapıyor ama bakın bu hadîs-i şerîfe; ne kadar güzel!

Lâ ibâdete ke't-tefekkür. “Tefekkür kadar kıymetli ibadet yoktur.”

Hac kıymetli mi?

Çok kıymetli. Hem de zahmetli. Hem bedenî sıhhat istiyor hem de kesenin kuvvetine

dayanıyor. Şu kadar milyon çıkaracaksın, uçak bileti alacaksın vesaire, vesaire... Şu kadar masraf edeceksin de hacı olacaksın. Sanıyorum bu sene seksen milyon, yüz milyon aşağı gidip gelmek mümkün olmayacaktır. Milyonlar da kolay kazanılmıyor.

Binâenaleyh “Tefekkür gibi ibadet olmaz.” cümlesi üzerinde iyice düşünmemiz lazım. Madem çok kıymetli bir ibadetmiş; o halde o ibadeti çok yapalım da çok sevap kazanalım, çok tefekkür edelim.

Batılılar mütefekkir insana “filozof” diyorlar, el üstünde tutuyorlar. Tarih boyunca namları yaşıyor, izzetleri itibarları kesilmiyor.

Bizim mütefekkirlerimiz, “İslâm mütefek-kiri” dediğimiz büyük zâtlar mesela Mevlânâ Celalettin-i Rûmî, mesela İmam-ı Azam Efen-dimiz, mesela büyük itikat imamlarımız İmam Maturîdî, İmam Serahsî... Tefekkür sayesinde asırlar boyu namları yürüyor, o ayrı; bir de tefekkürleri sayesinde Allah’tan büyük sevaplar kazanıyorlar.

Şimdi biz de neleri düşünmeliyiz?

Bir kere insanın Allahu Teâlâ hazretlerinin varlığını, birliğini, hikmetlerini düşünmesi lazım. Etrafındaki olaylara ibretle bakması lazım. Bu olayların nasıl olduğunu, neden olduğunu anlayıp Allahu Teâlâ hazretlerinin kudretine hayran olması lazım, hikmetlerine hayran olması lazım.

Çünkü her olayın arkasında Allah'ın kudreti ve hikmeti var. Oradan Allahu Teâlâ hazretlerinin varlığına birliğine yakîninin, sağlam bağlılığının, inancının kuvvetlenmesi lazım.

Sonra âkıbetini düşünmesi lazım, âhiretini düşünmesi lazım. Yunus Emre'nin ne kadar güzel ilâhisi var:

Ben buyurdum, buyruğumu tutmadın.

Derse Mevlâm, ben ne cevap vereyim.

Soruyu kendi kendine şimdiden soruyor:

“Mevlâ'm bana 'Ey Yunus! Ben buyurdum; sen dünyadayken benim buyruğumu tutmadın.' derse ben o zaman ne cevap veririm?” diye şimdiden düşünüyor.

Güzel bir düşünce.

İleride âhirette düşünse kıymeti var mı?

Yok.

Neden?

Eşeddü'n-nedâmeti yevme'l-kıyâmeti.

“Pişmanlıkların en berbatı, kıyametteki pişmanlıktır.”

O zaman çare yok. Ama burada çare var. Burada “Ben Allah’a nasıl cevap veririm sonra? Nasıl hesap veririm sonra?” diye düşünürse yaptığı işe dikkat eder, yapacağı kötülükten vazgeçer.

Yapmaya tembellendiği ibadeti, taahhüdü, hasenâtı yapar; boş durmaz. Bir anını boş geçirmez; gecesini gündüzünü ibadetle, taatle, hayrât u hasenâtla değerlendirir.

Binâenaleyh tefekkürün böyle müspet çeşitleri ile zihnimizi meşgul edelim. Durduğumuz yerden büyük sevaplar kazanacağız. İslâm’ın böyle insanın acayibine giden güzel, enteresan, belki İslâm’ı tam öğrenmemiş olan insanların da ilk duyduklarında hayret edecekleri tarafları vardır; işte birisi de budur.

Tefekkür de bir ibadettir ve onun kadar kıymetli ibadet de az bulunur.

Binâenaleyh tefekkür edelim. Fırsatı bulduk mu başımızı eğelim, gözümüzü kapatalım, tefekkür edelim.

Yarın ne yapacağım?

Sabahleyin evden çıkarken tefekkür edelim:

“Allah’a yarayacak sevaplı iş olarak, bugün gündüz neler yapabilirim?”

Akşam eve geldiğimiz zaman tefekkür edelim:

“Bugün günümü nasıl geçirdim? Kârda mıyım ziyanda mıyım?”

“Çoluk çocuğumuzu nasıl yetiştiririz?” diye tefekkür edelim. “Müslüman kardeşlerimize nasıl faydalı olabiliriz?” diye tefekkür edelim.

Hiç düşündünüz mü durduğumuz yerden Bosnalı kardeşlerimize nasıl faydalı olabiliriz? Azerbaycanlı kardeşlerimiz için neler yapabiliriz?

Ben şu Avrupalılara, Batılılara, Amerikalılara, düşmanlara hayret ediyorum. Böyle bir durum oldu mu hep birden ayağa kalkıyorlar.

Kendisi ile doğrudan doğruya ilgili olmasa bile beraber reaksiyon gösteriyorlar, ayağa kalkıyorlar; onlara karşı bir şey yapılmıyor.

Mesela ben şimdi; şu İsrail’le Ürdün’ün anlaşmasını düşündüm. Benimki de küçük bir düşünce. Böyle bir anlaşmayı Avrupalılar yapardı, Ürdün Avrupalı olsaydı -İsrail’le uzun zaman kavga etmiş, anlaşma yapıyor- bir sürü taviz koparırdı.

Mesela madem Arap birliği var kendi aralarında “Libya’yı affet, Libya’yı terörist devlet statüsünden çıkar. Ben de imzayı atayım.” diyebilirlerdi.

Taviz koparacak ya; çünkü adamı ambargo uyguluyor, bir şey aldırılmıyor, verdirmiyor, petrolünü sattırmıyor vesaire. O da onun güya kardeşi. De ki; “Tamam, imzalayacağım ama sen de Libya’ya karşı bu yaptırımlarını kaldır. Şunu şöyle yap, bunu böyle yap.”

Kardeşlik olsa düşünse böyle yapılır. Ama böyle olmadığı için yapılmıyor.

Veyahut deriz ki;

“Sen Avrupa’da Sırpları destekliyorsun, ben de sana petrolü vermiyorum.”

Mesela Suud da Amerika'ya böyle diyebilir.

“Siz benimle alay mı ediyorsunuz? Hem öyle diyorsunuz hem böyle diyorsunuz. Hem bir taraftan dolaylı yoldan Sırpları destekliyorsunuz olmaz öyle şey! Ya onu öyle yaparsınız ya da ben de size petrolü vermem.” deyince adam ne yapacak?

Evirecek çevirecek, mecburen senin dediğin noktaya gelecek.

Demek ki durduğumuz yerden hiçbir şey yapamazsak bile dua ile faydamız olur.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Dua; gelmiş belayı da def eder, gelecek olan belayı da durdurur.”

Duanın faydası vardır. Dinen inmemiş olan hükmü ilâhîye de faydası vardır. Dua et!

Benim hoşuma giden şeylerden birisi; hatırlıyorum, askerî birliklerimizi ilk defa Kore'ye gönderdiğimiz zaman -askerler bu işi nereden bilecek?- bizim Çanakkale'deki köylerde askerler için salât-ı tefriciye çektiler. 4444 adet salât-ı tefriciye çektiler.

Neden?

“Mevlâ’mız askerlerimizi muvaffak etsin, başarılı olsunlar.” diye.

Nasıl başarılı oldular? Nasıl Kunuri baskınına yardım ettiler? Nasıl oldu?

“İşte Türk askeri böyledir!”

Böyledir ama arkasında da hiç onların bilmediği dua edenler var. İşte köyde kentte o senin örtülü, eli tespihli, yüzü nurlu hacı nine-lerin duasını Allah reddetmiyor. Ondandır oluyor.

Peygamber Efendimiz ne diyor?

فَاِِنَّمَّا تُرْزَقُوْنَ، وَتُنْصَرُوْنَ بِضِعْفَائِكُمْ

Innemâ türzekûne ve tunsarûne ve bi-duafâiküm.

Sizin nusret-i ilâhîye, Allah’ın yardımına, zaferine mazhar olmanız ve rızıklara ermeniz, rızıklandırılmanız, içinizdeki zayıfların hürmetindedir. Zayıflar, çocuklar, hastalar, biçareler, yaşlılar, saçlı sakalı ağarmışlar, ağzı dualılar, sizin kıymet vermediğiniz zayıf insanlar, fakir miskin insanlar. Yağmur yağmıyorsa belki onları kırdığınız için yağmıyor. Belki günahlı işler

yaptığınız için yağmıyor. Rızık kesiliyor çünkü rızık Allah onlardan dolayı verdiğini beyan ediyor.

c. Sükut da İbadettir

Muhterem kardeşlerim!

Binâenaleyh insan düşündü mü neleri düşünmesi gerektiğini de bulur. Düşünce her şeyin motoru ve anahtarı olmuş oluyor. Çok düşünelim. Düşünme bir ibadettir.

Başka ne ibadettir?

Hadîs-i şerîflerle sabit; sükut da ibadettir. Hani hep konuşuyoruz ya, Hocamız cennet mekân (Mehmed Zahid Kotku) Ankara'ya geldi, biz de Ankara'dayız. O zaman ben ilâhiyattayım, bir zenginin evine gittik oturduk, sükut ediyoruz. Hocamız var, isterse konuşur. Sükut ediyoruz.

Ev sahibi rahatsız oldu; “Ya ne susuyorsunuz, konuşsanıza.”

Sükutun dahi kıymetli olduğunu, büyüklerin yanında gelişi güzel konuşulmayacağını bilmiyor.

“Konuşsanıza!”

Konuşup ne olacak?

Susmanın da kıymetini bil. Sen içinden Allah de veya tefekkür et. Zaten tefekkür etmenin, konsantre olmanın şartı nedir?

İnsan konuşmayacak ki sükut edecek ki tefekkür de mümkün olsun. Sonra gördüğü şeylere ibret nazarıyla bakarsa, onlardan ibretler çıkarırsa o da tefekkür olmuş oluyor.

Tefekkür ibadetinin sevabından gafil olmayalım, fırsatı kaçırmayalım. Bundan bol bol istifade edelim. Bol bol zamanımız vardır.

Tezgâhın başında oturuyoruz, müşteri bekliyoruz; tefekkür edelim. Memuruz, otobüse bindik, işyerimize gidiyoruz. İşyerine gitmek kırk beş dakika sürüyor. Tefekkür edelim, zikredelim değil mi? Bu gibi şeylerle sevabımızı arttıralım.

لَا قَوْلَ إِلَّا بِعَمَلٍ، وَلَا قَوْلَ وَلَا عَمَلَ إِلَّا بِنِيَّةٍ، وَلَا
قَوْلَ وَلَا عَمَلَ وَلَا نِيَّةَ إِلَّا بِإِصَابَةِ السُّنَّةِ

Lâ kavle illâ bi 'amel ve lâ kavle ve lâ ameile illâ bi-niyyetin ve lâ kavle ve lâ ameile

*ve lâ niyete illâ bi-isâbeti's-sünneh.*² “İşlem, eylem, yapma, fiil olmadan söz olmaz. Söz ve iş de kıymetli değildir, ancak niyet ile olursa kıymetlidir. Bu üçünün de kıymeti yok, ancak sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye uygun olmak şartıyla kıymeti var.”

Allah'ın hikmeti, bakın tevafuka ki bu hadîs-i şerîf de Hz. Ali Efendimiz'den. İçinizde Hz. Ali Efendimiz'i sevenler çok da ondan mı rast geliyor, bilmiyorum.

Lâ kavle illâ bi-amel ve lâ kavle ve lâ amele illâ bi-niyetin ve lâ kavle ve lâ amele ve lâ niyete illâ bi-isâbeti's-sünneh.

Bu da dört kısa cümledir. Cümlelerin kısa olması sizin lehinize. Çünkü Peygamber Efendimiz'i dinleyen sahabe-i kirâm sözleri kulaktan alırlardı; o hadisleri öyle rivayet etiler. Uzun bir şeyi kulaktan alıp da hafızasında tutmak zordur. Ama kısa olanı hatırdaki tutabilirsiniz. Fakat bizim zihinlerimiz çeşitli lüzumsuz şeylerle yoruluyor.

² Deylemî, *el-Firdevs*, V, 185, r. 7908; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 911, r. 43574.

Yirminci yüzyılın insanı olarak zihinlerimiz nelerle yoruluyor?

Futbolla yoruluyor, gazetenin ıvır zıvır havadisiyle magaziniyle yoruluyor, dışarıdaki abuk sabuk olaylarla yoruluyor. O mübarekler gibi değil. Onlar bir duyduğunu bir defada hafızalarında tutabiliyorlar.

Geçen gün televizyonda bir yerde gördüm, “bilgimatik” diye bir programda kızın birisi çıkıyor, kalabalığa dönüyor, arka tarafa yirmi rakamla yirmi tane İngilizce kelime yazıyorlar. Karışık söylüyorlar; “Hepsini say bakalım.” diyorlar. Hepsini sırayla bir şu, iki bu diye söylüyor. Karışık soruyorlar, cevap veriyor. Bir söyleyişte kulağı alıyor, hafızasına nakşoluyor, unutmuyor.

Demek ki kullanırsa insanoğlunun kaabiliyeti var. Sonra spiker diyor ki; “Bu kaabiliyet sizde de vardır. Çalıştırırsanız siz de sahip olabilirsiniz.”

Düşünün siz de; “Ben hadîs-i şerîfi hatırımda tutacağım da hanımıma, çocuğuma söyleyeceğim.” diye dinlerseniz daha kuvvetli dinlersiniz.

Benim rahmetli anam ben küçükken beni giydirir, donatırdı. “Hadi evladım, Cuma namazına git.” derdi. “Ama” derdi “Hocayı iyi dinle, sonra gel bana anlat.”

Ben de; “Anneme anlatacağım.” diye hocayı can kulağıyla dinlerdim. Eve geldiğim zaman da; “Hoca minbere çıktı, şöyle dedi, böyle dedi.” dedikçe ikide bir de annem bana “Aferin, maşaallah!” derdi; bir teşvik.

Şimdi düşünüyorum pedagojik bakımdan, insan yetiştirmek bakımından çok güzel bir metot. İnsan öğrenmek maksadıyla dinlerse hatırında kalıyor, o zaman kapıyor. Ama o maksatla dinlemezse o zaman hatırında kalmaz. “Vallahi hoca bir şeyler söyledi ama ne söyledi bilmem. İyi konuştu, iyi konuştu ama ne söyledi, vallahi bilmem. Buradan girdi, buradan çıktı.”

Neden?

Dikkatli dinlemiyor.

Bir büyük şehre bir hadis âlimi gelmiş. O şehrin ahalisi; “Şunu bir deneyelim.” demişler otuz kırk kişi ziyaretine gitmişler; “Tanışalım.” demişler.

“Senin ismin ne, babanın ismi ne, memleketin ne? Senin ne, senin ne, senin ne?”

Hepsini dinledikten sonra sırayla hepsini - bir dinleyişte- söylemiş. Otuz kırk tane isim. Demek ki dikkatle dinlersek kendimizi alıştırsak olur.

Hafızlık yapan büyüklerimizi biliyoruz; “İlk başta ezberlemek çok zor gelir ama sonra açılıp insanın hafızası kuvvetleniyor, okuduğu sayfayı kolayca ezberine alıyor.” diye söylüyorlar.

Binâenaleyh ne yapalım, dikkatle dinleyelim.

Şimdi gelelim bu ikinci hadîs-i şerîfin kısa kısa olan cümlelerine. Birincisi aklınızda kaldı mı dur bakayım ben gözlerimi kapatayım sıralamaya çalışayım.

Lâ fakre eşeddü mine'l-cehli -bakmıyorum-

Lâ fakre eşeddü mine'l-cehli. “Cahillikten daha şiddetli fakirlik olmaz.”

Lâ ğinâ a'vede labena ağvede minelaklın akıldan daha faydalı bir zenginlik olmaz, bu

muazzam bir zenginliktir insanoğlu için, üçüncüsü hepsi hepinizin hatırında kalmıştır. *Lai-badete kettefekür* ravisi kim? Hz. Ali Efendimiz bak bu işte bir hadis-i şerifi ezberlediniz.

Kıyamet gününde 40 hadisi ezbere bilen insanları Allahu Teâlâ hazretleri alim hesabına sayacak. Âlimlerle beraber haşır edecekmiş diye rivayetler vardır. Onun için can kulağıyla dinleyin bir tanesi tamam 0:35:05 kaldı 39 tane. Belki eskiden bildiklerimiz de var, gelelim ikinci hadis-i şerife.

d. Fiil Olmadan Boş Sözün Bir Anlamı Olmaz

Lakavle illa biamel Efendimiz söylüyor, Hz. Ali Efendimiz ondan duymuş o rivayet ediyor bize.

Lakavle illa biamel işlem, eylem, yapmak fiil olmadan söz olmaz. Söz işle olacak. Yani boş söze kıymet verilmez. Kıymeti yoktur. Uygularsa tatbik ederse kıymeti vardır. İlmi ile alim olursa insan kıymeti vardır. *Lakavle illa biamel* boş söz yok ancak iş yaparak iş yapmakla var. Yani yaptığını söylediğini bilecek. Yalan söylemeyin, şöyle yapın, böyle yapın, kalkın, davranın. İslâm için çalışın e sen

ne oturuyorsun. Söylüyor, söylüyor kendisi bir şey yapmıyor. 0:36:01 Ha kendisi de yapacak sırf söz yok. Sırf söz yok ancak söylediğini uygulamak var. O zaman olursa, uygulamalı olursa amel etmek şekliyle, ilmiyle amel etmek şeklinde olursa kıymetli aksi takdirde öyle söz yok, boş söz yok diyor Efendimiz bir...

Ve lâ kavle ve lâ amele illâ bi-niyyeh.
“Söz ve iş de kıymetli değildir. Ancak niyet olursa kıymetlidir.”

Onun için her işimizi yaparken dinen ne yapıyoruz?

“Niyet ettim şöyle yapmaya, niyet ettim yarın Ramazan orucu tutmaya, niyet ettim öğle namazının farzını şu imamın arkasında cemaat olarak kılmaya. Niyet ettim, niyet ettim, niyet ettim.” diyoruz, değil mi?

Neden?

Çünkü sözle iş olmaz, ancak niyetle olur. İnsanın ne yaptığını bilmesi lazım, gayesi olması lazım; kafasında, gönlünde niyeti olması lazım. Niyeti olursa o zaman sözünün ve onu işlediği zaman meydana gelen fiilin kıymeti var. Niyet olacak.

Onun için her işte işi yapmadan evvel niyetinizi kontrol edin, niyetinizi tashih edin, tashîh-i niyet edin, niyetinizde bir bozukluk varsa düzeltin.

Şimdi biz ilâhiyat fakültesinde öğrencileri yoklamayla alıyorduk; bir ara birkaç sene öyle yaptık. Karşımıza alıyoruz, yazılı imtihanı kazanmış, çocuklara mülakata yapıyoruz.

Bir tanesine soruyorum; “Sen niye ilâhiyat fakültesini seçtin?”

Diyor ki;

“Hocam, bizim orada öyle yobaz müslümanlar var ki onlarla mücadele etmek için ilâhiyatı seçtim.”

Olmaz!

Neden olmaz?

Çünkü Peygamber Efendimiz buyurmuş ki münakaşa etmek için ilim öğrenen makbul değildir. Münakaşa için öğrenilmez. Allah’ın yolunu öğreneceğim, rızasını kazanacağım diye öğrenecek insan, kavga gürültü için öğrenmez ki. Hem alim oldu mu insan başkasına kızmaz,

acı. Şefkatle tedavi etmeye çalışır, yola getirmeye çalışır. Ona doğruyu severek öğretmeye çalışır.

Demek ki niyet güzel olacak.

Sözün, işin kıymeti niyetle; niyeti güzel olursa sevap kazanır. Niyeti fâsid olursa, kötü olursa sevap kazanmaz.

Misal; adamın birisi camiye geldi, benimle beraber namazı kıldı. Ben sevabı kazandım o adam sevabı kazanmadı olur mu?

Olabilir.

Neden?

Benim niyetim, Allah'ın rızasını kazanmaktır. Ben sevabı kazanırım, sevap alırım, onun niyeti de caminin önündeki zengin adama kendisini gösterip ondan sadaka koparmaktır. Onun gözünün gördüğü yerde namaza durur. Ondan sonra "İşte bak namazlıyım, bilmem neyim." diye ondan para isteyecek.

Niyeti borç istemek. Onu kandırmak için onun gözüne şirin görünmek için yapıyor. O zaman o sevap almaz. Niyet bozuk oldu mu namaz bile fayda vermez. Niyet bozuk oldu mu

oruç bile fayda vermez. Onun için niyet güzel olacak. Demek ki boş söz yok, iş var.

İş ve sözün de kıymeti yok; niyet güzel olacak, iyi niyetle olacak, iki.

Üçüncüsü;

Ve lâ kavle ve lâ amele ve lâ niyete. “Bu üçünün de kıymeti yok.”

İllâ bi-isâbeti sünneh. “Ancak sünnet-i seniye-i nebeviyye’ye uygun olmak şartıyla kıymeti var.”

Adamın niyeti var ama yaptığı iş sünnete uygun değil.

Sünnete uygun olmayan işlere ne diyoruz?

Bid’at diyoruz.

Bid’atlerin dalâlet olduğunu, bid’atin sahibiyle beraber cehennemde azap göreceğini Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Binâenaleyh yaptığı şeyin sünnet olması lazım, bid’at olmaması lazım.

İstanbul’da Şehzadebaşı camii var. Küçükülüğümde Vefa lisesinde okuduğum için bilirim. Avlusunda “Helvacı Baba” diye bir zâtın kabri var.

“Helvacı Baba’nın kabrinin etrafında yedi defa dolaşırsan şöyle olur, böyle olur.”

Ne olacak?

“Kabrin etrafında dolaşmak” diye bir sünnet yok ki. Yok öyle bir şey!

İnsan bundan bir sevap alır mı?

Alamaz.

“Kırk tane kabrin önüne kırk tane mum yakarsan muradın hâsıl olur!”

Yok ki böyle bir şey!

Sahabe-i kirâm mumu bulsaydı evlerinde yakarlardı; Peygamber Efendimiz’in zamanında böyle bir şey yok!

Ölüye mum yakacaksın da ne olacak?

Ölü kendisi dünyadayken sevaplı iş yapmışsa kabri nurludur, kabri nursuzsa azap geliyor, senin dışarıda mum yakmanın faydası yoktur. Bu, İslâmî bir adet değildir.

Binâenaleyh yapılan bu iş, hâlis niyetlerle de olsa kıymeti yoktur.

Dağın birisine çıktık, orada kalabalıklar gördük, ellerine horozlar almışlar.

Ne olacak?

“Bu horozları kurban edeceğiz.” dediler.

İslâm’da horoz kurban etmek yok ki. Eski ananelerden, kültürlerden alınmış. Yanlış şeyler, bid’at.

Demek ki yapılan iş iyi niyetli de olsa dinin aslına, esasına, özüne Efendimiz’in yoluna uygun değilse onun da kıymeti olmuyor.

O halde sevgili kardeşlerim!

İş burada mühim bir noktaya geliyor. Bu çok mühim. Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesini hepimiz öğreneceğiz. Hayatını öğreneceğiz, hadîs-i şerîflerini öğreneceğiz.

Asım Köksal hocaefendi var, biliyorsunuz *İslâm Tarihi* diye güzel bir eser yazdı. Hatta Ziyâü’l-Hak onu Pakistan’a çağırdı, madalya verdi, törende büyük mükâfât aldı. Hayatını böyle bir güzel kitaptan okursunuz.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın İmam Buhârî’nin *Sahih*’ini açıklamalı tercümesi var, bunu alın, okursunuz, belki kütüphanenizde vardır. Daha küçüğü; İmam Nevevî’nin yine Diyanet İşleri’nde olan *Riyâzü’s-Sâlihîn*’i var,

alın okuyun. Hem de sahih kitap; hadisleri toplamış.

Binâenaleyh sünneti öğrenin.

Medine-i Münevvere’de paşalıktan emekli, Suud ordusunda görev yapmış emekli bir kimsenin ziyaretine gitmiştik. Müslüman adam, mütedeyyin. Bize güzel koku ikram etti. Ben de sağ elimi uzattım. “Sol elini uzat.” dedi, ben yine sağ elimi uzattım. Tebessümle “Yok.” dedi, “Solunu uzat.” Ben yine “Sağ daha iyidir.” filan deyince, “Hayır.” dedi, “Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz güzel kokuyu sol avucuna alırdı. Sağ elinin işaret parmağıyla oradan alıp oradan sürerdi.”

“Tamam, Allah razı olsun.” dedik, öğrenmiş olduk. Sonradan Hocamız’ın (Mehmed Zahid Kotku) kitabında da öğrendik; sol avucuna alacak, sağ parmağıyla yine süreceği güzel yerlere sürecektir.

Sünnet öyleymiş. Tamam, sevindim, memnun oldum; o da güzel bir şey öğretmiş oldu.

Demek ki yaptığımız her şeyi Efendimiz'in tavsiye ettiği gibi yapacağız.

“Sabah namazından sonra, akşam namazından sonra, sure-i Haşr'ın sonundaki üç âyeti, *Hüvallâhuhüllezi* âyetlerini bir kimse üç defa *Eûzü billâhi's-semî'l-alîmi mine's-şeytâni'r-racîm*, diyerek, dördüncüde *Bismillâhirrahmânirrahîm* diyerek okursa 70000 melek sabah okumuş ise akşama kadar, akşam okumuşsa sabaha kadar onun için tevbe ve istiğfar eder.” buyuruluyor.

Sahih hadîs-i şerîf.

Demek ki bunu böyle okuyacağız, bu tarzda okuyacağız; Efendimiz nasıl söylemişse öyle. Kimisi tamam eûzü'leri çekip orada kırk türlüünü okuyor, başka şeyler okuyor.

Efendimiz ne demişse o kadarı kâfi; ne fazlası, ne azı. Ne eksik yapmalı, ne fazla yapmalı, tam sünnet-i seniyyeye isabet etmeli.

Bak burada da ne diyor?

Söz iş ve niyet kıymetli olmaz; *illâ bi-isâbeti sünneh*, “Sünnet-i seniyyeye isabet ederse ona tam, tıpa tıp uyarsa o zaman kıymeti olur.

O halde hepimiz sünnet-i seniyye-i nebeviyyeyi iyi öğreneceğiz.

Peygamber Efendimiz'in sünneti; müslümanlar arasındaki kültür birliğini, kardeşliği, örf adet birliğini sağlıyor. Pakistan'daki de aynı hadisleri okuyor, Malezya'daki de aynı hadisleri okuyor, Mısır'daki de aynı hadîs-i şerîfleri okuyor.

Böylece hepimizin arasında yadırgamadığımız bir müşterek hava; aynı tarzda ibadet, aynı tarzda selamlaşmak, aynı tarzda gelip gitmek vesaire örf adet teşekkül ediyor. İslâm kardeşliği ve İslâm örfü âdeti, hadîs-i şerîfle sağlanıyor.

Onun için hadîs-i şerîfleri çok iyi öğrenin. İlk öğreneceğiniz Kur'ân-ı Kerîm. Kur'ân-ı Kerîm'in yazmasını, okumasını yani yazısını, okumasını öğreneceksiniz, bir. Tabi yazmayı da öğrenerseniz daha iyi; hattatlık ayrı.

Önce okumasını öğreneceksiniz bir, ondan sonra hatim indirmeyi, her gün bir miktar okumayı öğreneceksiniz; onu âdet edineceksiniz. Ondan sonra âyetlerinin mânasını üçer, beşer onar grup grup âyetleri öğreneceksiniz.

“Bu bana Allah’ın indirdiği âyetler” diye “Biz insanlara hitabı” diye çoluk çocuğunuzla beraber okuyacaksınız.

e. Kur'an Ve Hadis Öğrenin Günlük Okuma Saatleriniz Olsun

Kur'an öğreneceksiniz bir, bir de bir hadis kitabından Resûlullah Efendimiz'i öğrenmeye başlayın. Bakalım Efendimiz neler tavsiye ediyormuş?

Nereden başlayayım?

Diyanet'in neşrettiği *Riyazü's Salihîn* kitabını okumaktan başlayın. Bir bitsin bakalım. Çok güzel kitaplar var, çok kıymetli kitaplar var, hazine gibi değerli.

Kitapçılarda satılıyor. Belki senin kütüphanende de benim kütüphanemde de mevcut da okumuyoruz. Okumamız lazım.

O zaman ne gerekiyor?

Günümüzün bir saatinde “Ben kitap okumaya vakit ayıracağım.” dememiz gerekiyor.

Ben işçiyim farz edelim, fabrikada çalışıyorum altıda çıkıyorum. Sabahleyin okuyamam, erken gidiyorum, akşamleyin yoruluyorum.

Tamam, altıda gel, şu işini yap, bu işini yap yemeğini ye, dokuzla on arasında bir saat çoluk çocuğunla bu işleri yap. Yarım saat Kur'ân-ı Kerîm, yarım saat hadîs-i şerîf.

Meşhur Kennedy'ler vardı; Robert Kennedy senatör oldu, öteki öldürülen Kennedy reisicumhur oldu, berikisi bilmem ne oldu. Ben bunları merak ettim, hayatlarını okudum.

Muhterem kardeşlerim!

Her akşam babalarının huzurunda yemek sofrasında toplanırlarmış. Masada, yemek sofralarında çeşitli meseleleri ciddi ciddi müzâkere ederlermiş.

Demek ki yemek masaları bir ilim ve tefekkür ortamı hâline geliyor. Böylece çocuklar aileden, meseleleri büyüklerin yardımıyla, yordamıyla düşünmeyi, yorumlamayı, açıklamayı öğrendiği için sonunda kaliteli evlatlar olmuş. Reisicumhur olmak kolay değil bir, Amerika gibi büyük devlete elçi olmak, senatör olmak kolay değil, kaliteli yetişmişler.

Demek ki biz de evimizde böyle bir akademik, bir ilmi âdet meydana getirebilirsek olur.

“Benim daha henüz evim yok, ben bekârim, yurttta kalıyorum.”

Tamam, senin durumun daha müsaittir. Çünkü çoluk çocuk derdi başına çökmemiştir. Sen akşam da okursun, sabah da okursun, gece de okursun, öğlen de okursun. Senin durumun daha müsaittir çünkü ya burs alıyorsun ya baban memleketten para gönderiyor.

Hız. Ömer Efendimiz ne buyurmuş?

Taallümû kable en tezevvecû. “İlmi evlenmeden evvel öğrenin.”

“Sonra imkân bulamazsınız.” demiş.

Çünkü çocuk viyaklar; iş vardır, para vardır, kazanma derdi vardır, vesaire olmaz. Gençlerin durumu daha müsait. Emeklilerin durumu en güzeli, en müsait; çünkü emekliye hem maaş geliyor hem de hayatını tanzim etmiş. Evi var, barkı var. Geriye kalıyor okumak, anlamak, öğrenmek ve İslâm için çalışmak.

Ne mutlu emekli olanlara, ben de emeklilerden biriyim. Elhamdülillah işte oraya buraya geziyoruz; kürsülere çıkıp da konuşma imkânımız oluyor.

Evet, bu hadîs-i şerîf de güzel. Bir daha tekrarlayalım:

Lâ fakre eşeddü mine'l-cehli. “Cahillikten daha şiddetli fakirlik olmaz.” *Lâ ğınâ a'vede mine'l-akli.* “Akıldan daha faydalı bir zenginlik olmaz.”

Bu, insanoğlu için muazzam bir zenginliktir.

Üçüncüsü hepinizin hatırında kalmıştır:

Lâ ibâdete ke't-tefekkür.

Râvisi kim?

Hz. Ali Efendimiz.

Bak bu işte bir hadis-i şerifi ezberlediniz.

“Söz yok ancak işle beraber olursa kıymeti var. Sözle iş yok ancak niyet iyi olursa kıymeti var.”

Etti iki, kaldı otuz sekiz. Cennette, mahşer günü alimlerden olmaya az kalıyor.

Gelelim üçüncü hadis-i şerife;

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وُلْدِهِ
وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

Lâ yü'minü ehadüküm hattâ ekûne ehabbe ileyhi min veledihî ve vâlidihî ve'n-nâsi ecma'în. “Sizden biriniz beni evladından, çocuğundan, babasından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe gerçek mü'min olmaz.”

Buhârî, Müslim ve bütün sahih hadis kitaplarının çoğunda yer alan Enes *radiyallahu anh'ten* rivayet edilmiş bir başka hadîs-i şerîf.

Burada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz şöyle buyuruyor:

Lâ yü'minü ehadüküm. “Sizden biriniz iman etmiş olmaz, mü'min olmaz, hakkıyla mü'min olmaz.” *Hattâ ekûne ehabbe ileyhi.* “Ben ona daha sevgili olmadıkça.” *Min veledihî.* “Evladından, çocuğundan.” *Ve vâlidihî.* “Babasından.” *Ve'n-nasi ecma'în.* “Bütün insanlardan.”

“Sizden biriniz beni çocuğundan, babasından ve bütün diğer insanlardan daha çok sevmedikçe gerçek mü'min olmaz.”

Bu hadîs-i şerîf kıymetli, sahih ve sağlam bir hadîs-i şerîf. Bu hadîs-i şerîfin Efendimiz'in ağzından çıktığı kesin gibi olduğuna göre şimdi bunu düşünelim.

Biz etrafımızda kimleri seviyoruz?

Gerçekten çocuğumuzu severiz. Peygamber Efendimiz'in bu hadîs-i şerîfindeki gibi herkes çocuğunu sever, korur, kollar iyiliğini ister. Anne ve babalar, ebeveyn olarak çoluk çocuğumuz için çalışıyoruz. Çocuğumuz severiz.

Başka?

Ve vâlidihî.

Babamızı severiz, anamıza babamıza canımız feda. Küçükken bize baktılar büyüttüler, üzerimizde çok hakları var, ana baba hakkı ödenmez. Ve tabi onun için çok severiz. Canımızı veririz, iki.

Sonra başka?

İnsanlardan da sevdiğimiz vardır tabi. İnsanlar çeşitli şeyleri seviyor. Bazen bir arkadaşı çok severiz; kafası kafamıza uyduğu için huylarımız denk düştüğü için bir arkadaşı öteki arkadaştan fazla severiz. Veya insan bir âlimi sever. Veya bir kadını sever erkekse, kadınsa erkeği sever; nişanlanırlar, evlenirler. Çeşitli sevgiler olabilir.

Peygamber Efendimiz diyor ki; “Bunların hepsinden daha çok beni seveceksin.”

“Çocuğundan da babasından da bütün başka insanlar, sevilebilen kimler varsa beni onlardan da daha fazla sevmedikçe mü’min olmuş olmaz.” diyor.

Lâ yü’minü. “İnanmış olmaz, mü’min olmuş olmaz.” diyor.

Bir insan *lâ ilâhe illallah* dedi mi mü’min oluyor *lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah* dedi mi mü’min oluyor.

Buradaki sözün mânası ne?

“Hakiki mü’min olmaz, sağlam müslüman olmaz. Benim sevdiğim, istediğim tarzda müslüman olmaz. Allah’ın sevdiği bir kul olmaz.” demek.

Muhterem kardeşlerim!

Bu çok önemli bir nokta. Kendi aklınızla ölçün bakalım, kendi sezgilerinizi kontrol edin ve ölçün:

Resûlullah içinizde ne kadar? Ne kadar seviyorsunuz?

“Çok seviyorum.”

Bırak şimdi palavrayı. Çok seviyorsun ama nereden belli? Nasıl çok seviyorsun?

Sonra hadîs-i şerîfte var:

“Allah’ın sizi sevip sevmediğini merak ediyorsanız...”

“Acaba ben Allah’ın sevgili kulu muyum, Allah beni seviyor mu, sevmiyor mu?”

İnsan merak etmez mi?

Merak eder.

“Allah’ın sizi sevip sevmediğini merak ediyorsanız sizin Allah’a karşı duygularınız nasıl ona bakın.” diyor, Peygamber Efendimiz.

Sen Allah’ı seviyor musun?

Dün Yunus Emre’nin *Dîvân*’ını okuduk. Baş sayfadan son sayfaya kadar aşkullah, ve muhabbetullahtan bahsediyor, Allah için yanıp yakılmaktan bahsediyor.

“Beni öldürseler, yaksalar, kül etseler, küllerimi havada savursalar ben yine Allah’ı severim!” diyor.

“Toprağın anda çağıra, beni seni gerek seni!” diyor.

Böyle coşkun bir sevgi var. Mevlânâ Celaladdin Rûmî’de müthiş, muazzam bir sevgi var.

Eşrefoğlu Rûmî ne diyor?

Ey Allah’ım beni senden ayırma.

Beni senin cemalinden ayırma.

Balığın canı su içinde dirilir.

İlâhî, balığı gölden ayırma.

Eşrefzâde senin kemter kulundur.

İlâhî, kulu sultandan ayırma.

Bir muazzam sevgi ifadesi var.

Şimdi sen Allah’ı seviyor musun?

“Resûlullah’ı seviyoruz.” deriz buna hiç kimse hayır demez.

Allah’ı seviyorum, Resûlullah’ı seviyorum; ama bu sevgi dudakta mı kalpte mi?

Dilinle mi söylüyorsun? Yoksa içinden gerçekten seviyor musun?

Küçükken bize bir hikâyeye anlatırlardı:

Oğlan;

“Anne, babam beni evlendirsin.” demiş.

Hanım da Efendi'ye gitmiş, arada tercümanlık yapıyor. Eskiden babalarla öyle kolay konuşulmazmış.

“Oğlan evlenmek istiyor.” demiş.

“Gitsin, bir altın kazansın, öyle gelsin, evlendireyim.” demiş.

“Ev idare edecek, kolay mı? Bir altın lira kazansın, para kazandığını göreyim.” demek istemiş.

Çocuk dışarıya çıkmış. Zengin çocuğu, ev çocuğu, “hanım evladı” diyoruz ya.

Kime gidecek, ne diyecek? Yük taşımaz, hamallık yapmaz, çarşıda pazarda bir şey satamaz.

Laf lafı açıyor. Yine Hz. Ali Efendimiz'in bir menkıbesi geldi hafızama. Hz. Ali Efendimiz çarşıda bir kılıç satıyormuş..

“Ey insanlar! Bu sattığım kılıçla Resûlullah'ın çevresinde nice düşman savuşturmuşumdur. Nice müşrik kesmişimdir. Vallahi evde yeterli param olsaydı, bunu asla satmazdım.” filan diye kılıcı satmış.

Mahrumiyet çekiyorlar da evin ihtiyacı için satmak zorunda kalıyorlar.

Tabi zengin çocuğu satmamış, bir şey almamış, yapmamış filan. Gelmiş annesinin boynuna sarılmış;

“Annem, sen iyisin, hoşsun, bilmem ne. Hadi senin altınlardan bir tane ver.” demiş, almış, babasına götürmüş.

“Baba para kazandım.” demiş.

Babası parayı alır almaz denize savurmuş, atmış. Çocuk bir denize bakmış, bir babasının yüzüne bakmış. Babası;

“Git, olmaz, daha vaktin gelmemiş. Git bir tane altın kazan, öyle gel!” demiş.

“Allah Allah, babam niye götürdüğüm altını kabul etmedi, niye denize attı?” diye düşünmüş.

Yine gitmiş annesine;

“Anne bu olmadı. Sen bana bir altın daha ver.” demiş, bir altın daha almış.

Babasına götürmüş; “Baba, bir altın kazandım.” demiş.

Bir hafta sonra mı götürdü artık ne zaman götürdüyse babası yine altını almış atmış. O bir altının atıldığı yere bakmış, bir babasının yüzüne bakmış.

Babası demiş ki;

“Git, daha vaktin gelmemiş, bir altın kazan da öyle gel.”

“Galiba babam benim bedavadan annemden altın aldığımı anlıyor. Gideyim bari, çalışayım.” demiş, ne yapsın?

İp almış, çarşıya gitmiş, hamallık yapmış, yardım etmiş. Yük taşımış, inşaatlarda çalışmış ve bir altını kazanmış ama çok zorluk çekmiş, terlemiş. Altını babasına götürmüştü, eline vermiş. Babası yine böyle tam atarken eline yapışmış.

“Aman!” demiş “Atma baba! Ben onu nerelerle kazandım, biliyor musun? Ne kadar ter döktüm!”

“Tamam.” demiş babası;

“Şimdi altının kıymetini anlamışsın, artık vaktin geldi.”

Onun için Allah sevgisi, Resûlullah sevgisi bizim de dilimizde mi kalbimizde mi?

O sevgi kazanılmış bir sevgi olsa çocuğun babasının elini tuttuğu gibi neler neler yapar. Allah sevgisiyle nasıl çalışır. Dudakta olunca kalbe inmeyince işte o zaman insan aldırıyor. Hem günah işliyor, hem Allah'ın emirlerini tutmuyor, hem Müslümanlığı gevşek oluyor, hem müslümanlara yapılan şeylere razı oluyor.

Neden?

İçine inmemiş.

f. Gerçek Allah Ve Rasulullah Sevgisinin Ödülü

Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîflerde buyurmuyor mu?

رُبَّ تَالٍ لِلْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ

Rubbe tâlin li'l-Kur'âni yel'anühu'l-Kur'ân. “Nice Kur'an okuyanlar vardır, Kur'an ona lanet eder, Kur'an onun hançeresinden gönlüne, kalbine inmemiştir.”

Dudaktan okuyor, kalpten okumuyor.

Onun için kıymeti olmuyor.

Demek ki sevginin candan olması, hakiki olması lazım. Öyle olduğu zaman tabii insan hakiki mü'min olacak. Has mü'min olacak, kâmil mü'min olacak, evliyâ olacak. Belki Allah'ın sevgili kulu olacak.

Ne zaman?

Resûlullah'ı, çocuğundan, babasından, bütün insanlardan daha çok sevdiği zaman.

Daha çok seven insan ne yapar?

Demin dediğim noktaya gelir; hadisini öğrenir, ezberler, tavsiyesini tutar. Göz yaşları içinde, aşk ile muhabbet ile kabrini ziyarete gider.

Talebelerimden birisi bir hac kafilesine başkanlık etmiş; "Hocam, otobüsümüzde bir tane âşık vardı. Hem ağladı hem bizi ağlattı." diyor.

Bir kere yolda zamanını iyi değerlendirmiş. Zikirle, ibadetle, edeple, hac yolculuğunu güzel yapmış.

“Medine’ye geldik. Otobüsün kapısından iner inmez kendisine yere attı. ‘Acaba Resûlullah bu kumlara ayaklarını bastı mı?’ diye yanğını sürerek, yüzünü sürerek hüngür hüngür ağladı.” diyor. “Bu manzara karşısında bizim de kalbimiz yumuşadı, biz de ağladık.” diyor.

Adamın içinde sevgisi var, aşkı var.

“Haccı yaptık ama o sevgisinin, muhabbetinin mükâfâtını da gördü.” diyor.

“Nasıl gördü?” dedim?

Medine-i Münevvere’ye gelmişler, dönecekler. O mübarek adamcağız rüyada Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’i görmüş. Resûlullah Efendimiz bir tebessüm ona demiş ki;

“Hadi evladım, bir kâğıt kalem getir de senin haccını yazıvereyim.”

Makbul bir hac olduğuna Resûlullah sertifika veriyor. Rüyada; “Sana haccını yazıvereyim.” demiş.

O da aşk ile şevk ile öbür odaya gidip çekmecedan kalem kâğıt aramış, hevesle yine

dönmüş, gelmiş. Resûlullah'ın oturduğu sedirinin olduğu odaya bakmış ki orada şeyhi oturuyor.

O da tabi bir remz, ne demek?

“Senin şeyhin, senin bağlı olduğu şeyh Resûlullah'ın halifesi, onun gerçek varisi” demek. Tabi böyle bir rüya, cihan değer; çok kıymetli bir rüya bu. Kaç tane hacıya böyle nasip olmuş?

Eskiden “Bir saf hacı, hacca gitmiş.” derler. Mübarek “biraz saf” diye, herkes dalga geçermiş, alay edermiş. Haccı bitirmişler; o aşk ile şevk ile ibadet ediyor, biraz da ne söylerlerse yapıyor, saf. Arkadaşları Medine’de bir muziplik düşünmüşler.

“Hepimiz bir kâğıda haccımızı yazalım.” demişler; yazmışlar, bu saf kimsenin yanına gitmişler.

“Ne oldu, senin haccının beratı geldi mi?”

“Ne beratı?”

“İşte bak, hepimizin beratı var, haccımız yapıldı, kabul oldu, diye beratı var. Allah’tan sana bir berat gelmedi mi?”

“Yoo” demiş, “Hiç öyle bir kâğıt filan gelmedi.”

Aaa, bilmem ne, bununla biraz dalga geçmişler. O da gitmiş Mescidi Nebevî’ye, secdeye kapanmış;

“Aman yâ Rabbi!” demiş, “Ben âciz, nâçiz, günahkâr kulunum. Ne kusurum var ki herkese haccının kabulüne dair berat vermişsin de bana vermemişsin.” diye ağlaya ağlaya ibadet ve niyaz ede ede gökten bir varak inmiş.

“Nihayet bana da berat geldi.” diye almış, götürmüş.

“Tamam.” demiş, “İşte bana da berat geldi.” diye arkadaşlarına göstermiş.

Bakmışlar ki ne kâğıdı, oranın kâğıdı; ne yazısı oranın yazısı. Mis gibi kokuyor, ilâhî bir ferman işte!

Allah öyle saf kullarına ikram ediyor. İnsanın Resûlullah Efendimiz’i rüyada görmesi, onun iltifatına mazhar olması ne kadar büyük bir nimettir! Onun için Allahu Teâlâ hazretleri bizleri de Resûlullah’ı candan seven, onun sünnetine sımsıkı sarılan kimselerden eylesin.

Biliyorsunuz ümmetin fesada uğradığı, bozulduğu zamanda Peygamber Efendimiz'in sünnetini yaşayan ve yaşatanlara yüz şehit sevabı verilecek.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

25 Cemâziye'l-Evvel 1415 / 30.10.1994

İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

